

บทความ

วิสาหกิจชุมชนกับการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน จังหวัดบึงกาฬ

Community state enterprises and assistance For Rubber farmers, A Case study of visahakit chum
chon yang para tham din Pho Mak khaeng Subdistrict Bueng khong long District Buengkan

Drovice.

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระพงษ์ ภัททีริ

โดย

เตชิต น้อยภูธร

6614880050

วิชา ค้นคว้าอิสระ (POL 7096)

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (กลุ่มวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

วิสาหกิจชุมชนเพื่อการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน
อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ¹

Community state enterprises and assistance For Rubber farmers, A Case study of visahakit chum chon yang para tham din Pho Mak khaeng Subdistrict

Bueng khong long District Buengkan Drovic.

นายเดชาติ น้อยภูธร¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระพงษ์ ภัทธีร์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์¹. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ². เพื่อศึกษาระดับการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ³. เพื่อศึกษาทิศทางการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ศึกษาในพื้นที่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงว่าเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของยางพารา และเป็นจังหวัดที่มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทต่างๆเป็นจำนวนมากทำการศึกษาจากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน คุณสงกา ถิ่นคำเชิด และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน 3 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ (Focus group) การศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพารา ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ พบว่า เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพเดียวกัน รวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม เพื่อต้องการต่อรองราคารับซื้อจากพ่อค้าคนกลางและการสนับสนุนด้านการพัฒนา ด้านทักษะ ด้านการบริหารองค์กร และพัฒนาด้านสินค้าในการทำยางพาราให้ได้คุณภาพและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกจากหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน

¹บทความเรียงจากการศึกษา “วิสาหกิจชุมชนเพื่อการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ”

¹นักศึกษา ปริญญาโท สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ABSTRACT

This research aims to:(1)Study the operations of the Tham Din Rubber Community Enterprise, located in Pho Mak Khaeng Sub-district, Bueng Khong Long District, Bueng Kan Province.(2)Investigate the level of self-reliance of the Tham Din Rubber Community Enterprise group in Pho Mak Khaeng Sub-district, Bueng Khong Long District, Bueng Kan Province.(3)Explore the development directions of the Tham Din Rubber Community Enterprise, Pho Mak Khaeng Sub-district, Bueng Khong Long District, Bueng Kan Province.

This is a qualitative research study conducted in the area of the Tham Din Rubber Community Enterprise, located in Pho Mak Khaeng Sub-district, Bueng Khong Long District, Bueng Kan Province, which is the leading province in the Northeast of Thailand in terms of rubber plantation area. This shows that the province is an important source of raw materials for rubber and has a large number of registered community enterprises of various types.

The study was conducted with the president of the Tham Din Rubber Community Enterprise, Mr. Songka Thin Kham Cherd, and 3 members of the enterprise, using a Focus Group Interview approach. The research findings indicate that the group consists of community members engaged in the same profession, who formed the group to register as a community enterprise. The objectives of the group formation were to negotiate better rubber prices with middlemen, receive support in skills development, organizational management, and improve the quality of rubber production to increase the income of the members through government assistance programs.

Keyword: Community Enterprise

ที่มาและความสำคัญ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศไทย และสามารถปลูกได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย และประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกยางพาราเป็นอันดับ 1 ของโลก มีมูลค่าการส่งออกกว่า 1.1 แสนล้านบาท มีเนื้อที่เพาะปลูกทั่วประเทศประมาณ 22.6 ล้านไร่ ครอบคลุมกว่า 67 จังหวัด โดยภูมิภาคที่ปลูกมากที่สุด คือ ภาคใต้ (พื้นที่เพาะปลูกประมาณ 13.6 ล้านไร่) หรือคิดเป็น 60%ของทั้งประเทศ รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พื้นที่เพาะปลูก 5.2 ล้านไร่) หรือคิดเป็น 23%ของทั้งประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดบึงกาฬเป็นจังหวัดแรกๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการปลูกยางพาราโดยบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับยางพาราต้นแรกในจังหวัดบึงกาฬได้ คือนายสมหมาย แก้วมณี เกษตรกรอำเภอศรีวิไล กล่าวไว้ในปี พ.ศ.2503 ได้มีพระชูดงค์ 1 รูป ได้เดินทางไปชูดงค์ที่จังหวัดพัทลุง แล้วได้นำเมล็ดพันธุ์ยางพารากลับมาปลูกในพื้นที่บ้านหนองแวง ตำบลถ้ำเจริญ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคายในขณะนั้น จนกระทั่งปี พ.ศ.2525 ชาวบ้านเกิดความสงสัยว่าต้นไม้ที่ปลูกนั้นเป็นต้นยางพาราจริงหรือไม่ จึงชักชวนนายสมหมาย แก้วมณี ซึ่งเป็นคนมีพื้นเพมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งรู้เรื่องเกี่ยวกับต้นยางพารา มาพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นต้นยางจริง จึงตกตะกอนทางความคิดได้ว่ายางพาราสามารถปลูกและเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ จึงริเริ่มส่งเสริมการปลูกยางพาราให้กับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอโซ่พิสัย เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพให้กับเกษตรกร หลังจากนั้นไม่นานความรื้อนแรงและกระแสนิยมของพืชชนิดใหม่ที่ชื่อว่ายางพารา จึงเริ่มขยายขอบเขตออกไปมากกว่าเดิมทั่วทั้งจังหวัดบึงกาฬ ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 844,607 ไร่ เป็นอันดับ 1 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นอันดับ 7 ของประเทศ ยางพาราถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดบึงกาฬสามารถเติบโตและสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดบึงกาฬได้อย่างมหาศาล ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดบึงกาฬ ในปี พ.ศ. 2562 มีปริมาณการซื้อขายยางพารามากกว่า 38,712.89 ตัน หรือมรมูลค่ามากถึง 700 ล้านบาท หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้ยางพาราก้าวสู่พืชเศรษฐกิจอันดับ 1 ของจังหวัดบึงกาฬได้ คือการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร หรือ System ผ่านการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้ามาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการผลิตยางพาราในพื้นที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การผลิตยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดบึงกาฬส่วนมากจะผลิตในรูปแบบยางก้อนถ้วยเพื่อป้อนสู่อุตสาหกรรมการผลิตยางพาราในรูปแบบอื่น ซึ่งพบว่าราคายางพาราก่อนถ้วยมีแนวโน้มลดลงและก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันในรูปแบบของแปลงใหญ่ยางพาราในแต่ละตำบลเพื่อลดความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำยางพาราก่อนถ้วยเป็นการทำน้ำยางคุณภาพเพื่อป้อนเข้าสู่กระบวนการแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ

ภายใต้การดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ยางพารา วิสาหกิจชุมชนยางพารา (อ้างอิง สำนักเศรษฐกิจ การเกษตรและการยางแห่งประเทศไทย 2564)

เมื่อเกษตรกรมีการปลูกยางพารามากขึ้นทำให้ราคายางพาราคต่ำเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจึงเกิด ภาวะการขาดทุน ตลาดยางพารามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้รับความ เดือดร้อนในเรื่องของการผันผวนของราคายางพารา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ภายในประเทศ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องที่มีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนและดูแลเกษตรกรผู้ ปลูกยางพาราก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยการยุบรวมองค์การสวนยาง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำ สวนยาง และสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร เป็นองค์การยางแห่งประเทศไทย (Rubber Authority of Thailand) เป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการยางแห่ง ประเทศไทย พศ.2558 โดยมีภารกิจในการบริหารจัดการยางพาราในประเทศไทยแบบครบวงจรให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้รับผลกระทบ และเกษตรกรต้องมีการ ปรับตัวให้เข้ากับความปลอดภัยใหม่ โดยเฉพาะนโยบายของภาครัฐเองที่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็น เป็นด้านการเมืองที่ไม่มีความต่อเนื่อง ด้านเศรษฐกิจ และด้านการตลาด ดังนั้นเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจึง ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่เกษตรกรจึงมีความคิดที่จะรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อต่อรองเรื่องราคา ยางพาราและช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนำยางพาราไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างที่ตลาดต้องการ (การยาง แห่งประเทศไทย, 2558)

เมื่อมีการปลูกยางพาราเพิ่มมากขึ้นทำให้ผลผลิตมีปริมาณมากขึ้น ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาในการรับซื้อทำให้เกษตรกรขายยางพาราได้ในราคาที่ต่ำ เพราะเกษตรกรผู้ปลูก ยางพาราไม่มีความรู้และไม่มีเงินทุนในการนำยางพาราสดและยางพาราก่อนด้วย ไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ อื่นๆ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจึงมีความคิดรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอเมืองโขงหลวง จังหวัดบึงกาฬ ขึ้นโดยการรวบรวมเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราแปลงใหญ่ 7 คนไปจดทะเบียน ที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองโขงหลวงเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพารา ชื่อวิสาหกิจชุมชน ยางพาราถ้ำดิน ตั้งอยู่เลขที่ 5 หมู่ที่ 11 บ้านโนนศิลา ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอเมืองโขงหลวง จังหวัดบึงกาฬ เพื่อเป็นศูนย์กลาง

ให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินนำยางพาราสดและยางพาราก่อนด้วยมาขายที่ลาน ยางพาราของกลุ่มประชาชนกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มเป็นผู้ติดต่อบริษัทหรือผู้รับซื้อยางพาราสดและ ยางพาราก่อนด้วยที่ให้ราคาตามที่ทางกลุ่มและสมาชิกยอมรับได้เป็นผู้ได้นำยางพาราสดและยางพาราก่อน ด้วยไป โดยในแต่ละเดือนจะให้สมาชิกนำน้ำยางพาราสดและยางพาราก่อนด้วยมาขายที่ลานยางพาราของ กลุ่มทุก 15 วันและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินจะหักค่าดำเนินการจากสมาชิกไว้เป็นค่าใช้จ่าย กิโลกรัมละ 40 สตางค์และทุกสิ้นปีจะปันผลคืนให้สมาชิกกิโลกรัมละ 6 สตางค์ ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ยางพาราถ้ำดินมีสมาชิกจำนวน 150 คน มีสวนยางพารารวมกันประมาณ 10,000 ไร่

ปัญหาที่แท้จริงในการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน บ้านโนนศิลา ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ไม่สามารถขยายการตลาดได้

เพราะไม่มีทุนทรัพย์ในการนำน้ำยางพาราสดหรือยางพาราก่อนด้วยไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นได้ และหน่วยงานภาครัฐเองก็ไม่มีนโยบายที่จะสนับสนุนด้านความรู้และด้านเงินทุนให้กับกลุ่ม จึงทำให้กลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนยางพาราถ้ำดินต้องพึ่งพาตนเองทั้งในการจัดหาผู้รับซื้อยางพาราและหาเงินทุนมาหมุนเวียนเป็นค่าบริหารจัดการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินมีความมั่นคงเป็นที่เชื่อถือของสมาชิก และปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มเองไม่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตน้ำยางพาราทำให้น้ำยางพาราที่ได้มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานซึ่งเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้ราคาซื้อขายน้ำยางพาราสดหรือยางพาราก่อนด้วยขายได้ในราคาต่ำกว่าราคาตลาด และสมาชิกกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินเพราะไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้นเพื่อให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มสมาชิกกลุ่มจำนวนไม่น้อยที่มีความพึงพอใจแค่การที่ประธานกลุ่มและคณะกรรมการได้ติดต่อประสานงานหาผู้รับซื้อที่ให้ราคาดีกว่าลานรับซื้ออื่นนอกกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนเองมีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความกังวลเรื่องของเงินทุนและกลัวการไม่ประสบความสำเร็จและการขาดทุน จึงพอใจที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อมาต่อรองเรื่องราคาขายน้ำยางพาราสดหรือยางพาราก่อนด้วยเท่านั้น ถ้าหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเช่นกรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีการเข้ามาสนับสนุนให้ความรู้และสนับสนุนเงินทุนในการนำน้ำยางพาราสดและยางพาราก่อนด้วยไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่ม วิสาหกิจชุมชนนั้นคงมีความเข้มแข็งมีความมั่นคงในการดำเนินการต่อขอวิสาหกิจชุมชนให้เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

วิสาหกิจชุมชนต้องเริ่มต้นจากแนวความคิดร่วมกันของคนในชุมชนและมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นๆมีความเข้มแข็งมีความมั่นคงทั้งด้านการบริหารด้านเงินทุนเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาต่อยอดต่อไปเป็นการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเจริญและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาระดับการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

3. เพื่อศึกษาทิศทางการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ขอบเขตของการศึกษา

ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจและสัมภาษณ์ กลุ่มวิสาหกิจยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ โดยเน้นการเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ได้แก่

1. ทำการศึกษาระดับการพึ่งพาตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ
2. ทำการศึกษาเพื่อจัดทำกลยุทธ์การพึ่งพาตนเองที่เหมาะสมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากยางพาราที่ตลาดต้องการ
3. ทำการศึกษาคำแนะนำอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยทำการศึกษาจากเอกสารแหล่งต่างๆ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ โดยแหล่งข้อมูลประกอบด้วย

เขตเขตด้านพื้นที่: ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ขอบเขตด้านประชากรหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ:

1. เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ศึกษาในพื้นที่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงว่าเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของยางพารา และเป็นจังหวัดที่มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนประเภทต่างๆเป็นจำนวนมาก
2. วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินที่ทำการศึกษ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้ว ในอำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ เท่านั้น
3. ทำการศึกษาจากประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน คุณสงกา ถิ่นคำเชิด และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน 3 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ (Focus group)

ขอบเขตด้านเวลาศึกษา: กันยายน - พฤศจิกายน 2567(รวม 3 เดือน)

ประโยชน์ของการศึกษา

1. เพื่อค้นหาต้นทุนเกี่ยวกับการปลูกยางพารามาใช้แก้ปัญหาเรื่องราคาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และยุติธรรม

2. เพื่อช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดบึงกาฬเข้าใจปรากฏการณ์ด้านการตลาดของยางพาราให้ดียิ่งขึ้น

3. เพื่อช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ เข้าใจด้านการวางแผนงานและการออกแบบผลิตภัณฑ์จากยางพาราให้ดียิ่งขึ้น

4. เพื่อนำสิ่งที่ได้วิจัยมานำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ให้มีความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องการค้าเงินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ในเขตพื้นที่อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยว วิสาหกิจชุมชน
2. วิสาหกิจชุมชน
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดทรัพยากรในการบริหาร 4M's

ณรงค์เพ็ชรประเสริฐและพิทยาว่าว่องกุล (2550, หน้า 32) ได้ให้ความหมายไว้ว่าวิสาหกิจชุมชน หมายถึงการประกอบการ โดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัย

การผลิตทั้งด้านการผลิตการค้าและการเงินและต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกออกผล

ทั้งทางเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยด้านเศรษฐกิจคือการสร้างรายได้และอาชีพด้านสังคมคือการยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบแบ่งทุกข์

แบ่งสุขกันและกันโดยผ่านกระบวนการการประกอบการของชุมชนในทัศนะดังกล่าววิสาหกิจชุมชนจะเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุดัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นเครื่องมือในการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2554, หน้า 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่าวิสาหกิจชุมชนหมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือกิจการอื่นๆที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน

กัญญาณอินหว่างสุพจน์อินหว่างและอภิชาตวรรณะภีระ (2554, หน้า 1)

กล่าวไว้ว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายวิสาหกิจชุมชน (Small and micro community enterprise—SMCE) หมายถึงการประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋วเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชนทุนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากรผลผลิตความรู้ภูมิปัญญาทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นพี่น้องไว้ใจกัน) ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืนยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก

สรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนหมายถึงการประกอบกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลที่ไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชนทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด

ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

ณรงค์เพชรประเสริฐและพิทยาอ่องกุล (2550, หน้า 228) กล่าวไว้ว่าวิสาหกิจชุมชนจะช่วยสร้างความมั่นคงขึ้นพื้นฐานให้กับชุมชนชนบทเป็นส่วนใหญ่เพราะเป้าหมายหลักของวิสาหกิจคือการพัฒนาตนเองสามารถเลี้ยงตนเองเพื่อชุมชนมั่นคงโดยฐานรากแล้ววิสาหกิจชุมชนเมื่อสร้างขึ้นมาจะจะได้เป็นหลักประกันทางสังคม

สุกัญญาธิปอนันต์ (2550, หน้า 1) กล่าวไว้ว่าวิสาหกิจชุมชนยังเป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนสร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหลักการนำไปสู่การเป็นรากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศโดยแท้จริง

กษมาพรพวงประยงค์ (2554, หน้า 14) กล่าวไว้ว่าเมื่อองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายชุมชนพัฒนากิจกรรมแล้วจะมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นระบบทำให้เกิดระบบวิสาหกิจชุมชนดังนี้

1. สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อวิสาหกิจชุมชนของชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชนแก้ไขจุดอ่อนเสริมจุดแข็งให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
2. สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่จะครอบคลุมการจัดการทุกด้านให้มีระบบการจัดการการผลิตการแปรรูปการตลาดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการสวัสดิการชุมชนเป็นต้นซึ่งดำเนินการโดยองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนในการวางแผนดำเนินการและประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน
3. พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่มีอิสระพึ่งตนเองได้มีระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนมีต้นทุนการจัดการต่ำและเป็นสถาบันทางสังคมที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้

4. พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่กระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชนไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

สรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นโอกาสของชาวบ้านในชุมชนที่จะได้เรียนรู้ได้ใช้ทุน

ที่ชุมชนของตนมีอยู่ไปพัฒนาชุมชนได้อย่างเหมาะสมเกิดการพึ่งพาตนเองการช่วยเหลือกันในชุมชนทำให้วิสาหกิจชุมชนเป็นหนทางที่ใช้พัฒนาสังคมระดับชุมชนให้เกิดความพร้อมมีความเข้มแข็งมีรากฐานที่มั่นคงนำไปสู่การพัฒนาประเทศ

สรุปได้ว่าความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนนั้นมีประเด็นให้ศึกษาต่อกันโดยรวมเกิดจากการเริ่มพัฒนาภายในชุมชนทั้งการผลิตการตลาดวัตถุดิบบุคลากรกระบวนการดำเนินงานการบริหารจัดการหรือได้รับการสนับสนุนจากภายนอกส่งผลให้ประสบความสำเร็จในระดับชุมชนจากการมีส่วนร่วมการพึ่งตนเองและการพัฒนาที่เกิดประสิทธิภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ” เป็นการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลจากบทความวิชาการที่เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนยางพารา ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับยางพารารายงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการปลูกยางพาราเช่น รายงานของกรมส่งเสริมการเกษตร รายงานของกรมวิชาการเกษตร เป็นต้นและนโยบายของรัฐที่สนับสนุนเกษตรกรที่ปลูกยางพารา
2. การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยใช้คำถามแบบลักษณะปลายเปิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชนยางพาราว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่เพื่อวิเคราะห์แนวทางกระบวนการบริหารงานที่เหมาะสมต่อการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร (Population) คือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน ในตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 150 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน 1 คนและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางถ้ำดิน 3 คน

วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนแรก คือ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชิ้นงาน ที่จะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ บทความเอกสารการวิจัย บทความออนไลน์ ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการตั้งคำถามการสัมภาษณ์ เพื่อที่จะตอบคำถามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในงานวิจัย มีการดำเนินงานอย่างไรและการพัฒนาการดำเนินงาน มีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

ขั้นตอนที่สอง เมื่อได้ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แล้ว จึงนำมาจัดกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ

1) ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน 1 คนและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางถ้ำดิน 3 คน บริบทและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรมและจากเอกสารต่างๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลการวิจัยจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้วก็จะทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการทำการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ บทความเอกสารการวิจัย บทความออนไลน์ ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมารวบรวมเรียบเรียง เพื่อให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยและสามารถตอบ คำถามการวิจัยได้อย่างชัดเจน

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ มาจำแนกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่เก็บรวบรวม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกจัดหมวดหมู่โดยอาศัยการตีความที่มีกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน

3. ทำการหาข้อสรุปและตีความหมายของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งจัดระเบียบข้อมูลเรียบร้อยแล้วมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปเป็นประเด็นตาม

วัตถุประสงค์การวิจัย และตัวแปรที่ศึกษา โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาความ (Descriptive Analysis)

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ประเด็นที่ 1 ศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินในตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ

1.

วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินเกิดขึ้นจากความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ที่มุ่งพัฒนาระบบการจัดการผลิตและการจำหน่ายยางพาราอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์ปัญหาการจัดจำหน่ายแบบเดิมที่พึ่งพาพ่อค้าคนกลางและมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและความโปร่งใส วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2557 โดยจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการจำนวน 13 คน สมาชิกปัจจุบันประกอบด้วยเกษตรกร 150 ราย รวมพื้นที่เพาะปลูกยางพาราประมาณ 10,000 ไร่ ความสำคัญของวิสาหกิจนี้คือการจัดระบบที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และเพิ่มโอกาสในการได้รับราคายางพาราที่เป็นธรรม สมาชิกแต่ละคนมีความรับผิดชอบในการผลิตน้ำยางพาราก่อนด้วยในพื้นที่เพาะปลูกของตนเอง กระบวนการผลิตดำเนินการในลักษณะต่างคนต่างผลิตโดยอาศัยความรู้และทรัพยากรของแต่ละบุคคล การสนับสนุนในด้านความรู้จากองค์การสวนยางยังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สมาชิกจะนำน้ำยางพาราก่อนด้วยที่ผลิตได้มาส่งที่ลานรับซื้อของวิสาหกิจชุมชน เดือนละสองครั้ง โดยมีปริมาณเฉลี่ยประมาณ 120 ตันต่อเดือน คณะกรรมการจะรับผิดชอบการรวบรวมยางพาราและดำเนินการหาผู้รับซื้อในรูปแบบการประมูล เพื่อให้ได้ราคาสูงที่สุด ผู้ที่ชนะการประมูลจะเป็นผู้เข้ามาซื้อยางพาราในแต่ละรอบ นอกจากนี้ วิสาหกิจยังเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสามารถนำยางพารามาขายได้ แต่จะไม่ได้รับเงินปันผลเหมือนสมาชิก การจัดเก็บค่าบริหารจัดการ 40 สตางค์ต่อกิโลกรัมจากสมาชิกที่ขายผ่านวิสาหกิจถูกนำไปใช้สำหรับการบริหารงานทั่วไปและจัดสรรเป็นเงินปันผลแก่สมาชิกในอัตรา 20% ต่อกิโลกรัมในช่วงสิ้นปี การสนับสนุนด้านสถานที่และงบประมาณในช่วงเริ่มต้นของวิสาหกิจมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์หมากแข้งและสำนักงานเกษตรอำเภอบึงโขงหลง โดยองค์การสวนยางมีบทบาทในการอบรมและให้คำแนะนำด้านการผลิตและการจัดการสวนยางพารา ส่วนสำนักงานเกษตรได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับการผลิตปุ๋ยชีวภาพในระยะเวลา 3 ปี วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินเป็นตัวอย่างที่ช่วยเกษตรกรสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต โดยแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในกระบวนการจำหน่ายแบบเดิม เช่น การล่าช้าในการชั่งน้ำหนักหรือความไม่โปร่งใสของพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงขึ้นจากระบบการจัดจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการจัดการกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ โดยการดำเนินงานเน้นความร่วมมือและความโปร่งใส ทั้งในด้านการผลิตและการจัดจำหน่าย ระบบที่วางไว้

ช่วยให้สมาชิกมีรายได้ที่มั่นคง ขณะที่ชุมชนเองก็สามารถพึ่งพาตนเองและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

2.

วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการพึ่งพาตนเองในระดับชุมชนที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรและเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน วิสาหกิจนี้ก็สามารถดำเนินงานได้ด้วยความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชน สมาชิกวิสาหกิจแต่ละคนพึ่งพาทรัพยากรของตนเองในการทำการเกษตรและการผลิตน้ำยางพารา โดยไม่มีการพึ่งพาทรัพยากรหรือแรงสนับสนุนจากหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชน ตัวอย่างเช่น การผลิตน้ำยางก้อนถ้วยในสวนยางของสมาชิกแต่ละราย ดำเนินการด้วยความรู้และอุปกรณ์ที่สมาชิกมีอยู่แล้ว ความพึ่งพาตนเองในด้านทรัพยากรนี้สะท้อนถึงความแข็งแกร่งและความมั่นคงของชุมชนในการจัดการทรัพยากรพื้นฐาน การพึ่งพาเงินทุนภายในเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการวิสาหกิจมีการจัดสรรเงินหมุนเวียน 10% ของรายได้เป็นกองกลางสำหรับใช้ในกิจกรรมสำคัญ เช่น การแจกจ่ายปุ๋ยชีวภาพให้สมาชิก การช่วยเหลือสมาชิกในกรณีวิกฤต และการบริหารค่าใช้จ่ายขององค์กร นอกจากนี้ ยังมีการจัดเก็บค่าบริหารจัดการ 40 สตางค์ต่อกิโลกรัมจากยางพาราที่สมาชิกขายผ่านวิสาหกิจ ซึ่งเงินส่วนนี้จะถูกนำไปใช้ในสองด้านหลัก ได้แก่ การบริหารงานของวิสาหกิจและการจ่ายเงินปันผลให้สมาชิกในช่วงสิ้นปี วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินไม่มีการจ้างแรงงานภายนอก สมาชิกและคณะกรรมการมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกิจกรรมต่างๆ ทั้งในกระบวนการผลิตและการจัดการในองค์กร สิ่งนี้ไม่เพียงช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แต่ยังสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในกลุ่มสมาชิก ความร่วมมือนี้เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการพึ่งพาตนเองที่เน้นความสามารถของชุมชนในการสร้างเครือข่ายแรงงานที่เข้มแข็ง คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีการตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกจากระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ การลดรายจ่ายนี้ช่วยให้วิสาหกิจสามารถสะสมเงินทุนสำรองไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน และยังช่วยให้สมาชิกสามารถได้รับผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากเงินปันผลในแต่ละปี ระดับการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งในด้านการจัดการทรัพยากร การเงิน และแรงงาน สมาชิกของวิสาหกิจสามารถพึ่งพาตนเองได้ในทุกด้านของการผลิตและการดำเนินงาน วิสาหกิจมีระบบเงินทุนหมุนเวียนและกลไกการจัดการที่โปร่งใสและยั่งยืนขณะที่การไม่มีแรงงานจ้างเสริมกลับกลายเป็นปัจจัยที่สร้างความสามัคคีในชุมชน ความสามารถของวิสาหกิจนี้ในการพึ่งพาตนเองเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการพัฒนาชุมชนในด้านการเกษตรและการรวมกลุ่มแบบยั่งยืน

3.

วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินกำลังเผชิญกับความท้าทายและโอกาสในทิศทางการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาดยางพาราและความต้องการของสมาชิก แนวทางการพัฒนานี้เน้นที่การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ และสร้างความยั่งยืนในระยะยาว โดยหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนคือการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตยางพาราก้อนถ้วย ซึ่งมี

มูลค่าต่ำกว่า ไปสู่การผลิตน้ำยางพาราสดและยางพาราแผ่น (เคป) ที่สามารถสร้างรายได้สูงกว่า การผลิตน้ำยางพาราสดได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากมีความต้องการสูงในตลาดและอยู่ในภาวะขาดแคลน นโยบายนี้สะท้อนถึงความพยายามในการตอบสนองต่อตลาดที่มีศักยภาพ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านนี้ยังมีอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ สมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมจากการผลิตยางพาราก่อนด้วย เนื่องจากกระบวนการผลิตยางก่อนด้วยนั้นง่ายกว่าและคุ้นเคย รวมถึงการขาดเงินทุนเพียงพอในการจัดซื้อเครื่องมือและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการผลิต อีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญคือการแปรรูปยางพาราก่อนด้วยให้เป็นยางพาราแผ่น (เคป) หรือผลิตภัณฑ์ยางพาราประเภทอื่นๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า แม้แนวคิดนี้มีศักยภาพในการสร้างรายได้สูงขึ้น แต่ปัญหาหลักที่พบคือการจัดตั้งโรงงานหรือสถานที่แปรรูปยางพาราต้องใช้งบประมาณสูง ซึ่งวิสาหกิจยังไม่สามารถจัดหาได้ ปริมาณยางพาราของสมาชิกยังไม่เพียงพอต่อการป้อนโรงงานในระดับใหญ่ วิสาหกิจต้องลงทุนเพิ่มเติมเพื่อไปรับซื้อวัตถุดิบจากเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งจะเพิ่มต้นทุนในการดำเนินงาน และยังคงความเชี่ยวชาญในกระบวนการแปรรูปและการเข้าถึงตลาดที่มีศักยภาพ แม้จะมีนโยบายที่ชัดเจน แต่การพัฒนาต้องเผชิญกับความท้าทาย เช่น การจัดหาเงินทุนที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงในระยะเริ่มต้นซึ่งเกินศักยภาพของวิสาหกิจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในด้านการผลิตยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากการผลิตน้ำยางพาราสดมีความซับซ้อนกว่ายางพาราก่อนด้วย และปริมาณยางพาราที่สมาชิกผลิตได้ยังไม่เพียงพอต่อการขยายกำลังการผลิตในระดับโรงงาน เพื่อตอบสนองต่อนโยบายและเป้าหมายที่ตั้งไว้ วิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้าคิดอาจต้องดำเนินการตามแนวทาง เช่น การขอสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือการจัดหาเงินทุนจากสถาบันการเงินเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตและจัดตั้งโรงงานแปรรูป การอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตน้ำยางพาราสดหรือการแปรรูปยางพาราเพื่อลดความกังวลและสร้างความมั่นใจให้สมาชิก การประสานงานกับเกษตรกรรายย่อยหรือกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ เพื่อเพิ่มปริมาณวัตถุดิบ และการสร้างเครือข่ายกับผู้ซื้อในตลาดต่างประเทศหรือในอุตสาหกรรมที่ต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้าคิดมุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและสร้างความมั่นคงในตลาดยางพารา โดยการเปลี่ยนแปลงจากยางพาราก่อนด้วยไปสู่ น้ำยางพาราสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางพาราอื่นๆ แม้จะมีอุปสรรคในด้านเงินทุน การจัดการทรัพยากร และพฤติกรรมของสมาชิก แต่ด้วยนโยบายที่ชัดเจนและการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง วิสาหกิจชุมชนแห่งนี้มีศักยภาพที่จะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในระยะยาว

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง วิสาหกิจชุมชนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจากการวิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

จากสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

การศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพารา ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ พบว่า เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพเดียวกัน รวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม เพื่อดำเนินการต่อรองารค้ารับซื้อจากพ่อค้าคนกลางและการสนับสนุนด้านการพัฒนา ด้านทักษะ ด้านการบริหารองค์กร และพัฒนาด้านสินค้าในการทำยางพาราให้ได้คุณภาพและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกจากหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2554, หน้า 2) กล่าวว่าไว้ว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือกิจการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนสอดคล้องกับ กัญญามน อินหว่าง สุพจน์ อินหว่าง และอภิชาติ วรรณภิกษะ (2554, หน้า 7) กล่าวว่าไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน มีชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนมีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และมีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย และสอดคล้องกับ จักริน ยาสมุทร (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับที่ผ่านเกณฑ์รายได้มาตรฐาน โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ดังนั้น ภาครัฐจึงควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง เรื่องการจัดตั้งกลุ่มสมาชิก เพื่อชี้แนะแนวทางในการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น

2. ลักษณะการจัดการวิสาหกิจชุมชนและแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

2.1 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองและด้านการแข่งขัน พบว่า เป็นสังคมเกษตรกรรมส่วนใหญ่ และเกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยรายได้จากการขายผลผลิตการเกษตร เมื่อราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำเกษตรกรต้องหันมาปลูกพืชทดแทนเพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายลง และการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตามวิถีของความพอเพียง สอดคล้องกับ สุกัญญา อธิปอนันต์ (2550, หน้า 1) กล่าวว่าไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ และสอดคล้องกับ อูสา สุทธิสาคร (2554, หน้า 62) ได้ศึกษาการเรียนรู้และการจัดการความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านร่องก่อตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชา ราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ที่วางอยู่บนรากฐานของการคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชุมชนให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของชุมชน มีความเอื้ออาทรต่อกัน ไม่ใช่ตัวเงินเป็นเรื่องใหญ่ หรือหวังกำไรมากกว่าความอยู่ดีมีสุข และความช่วยเหลือกันของคนในชุมชนจากสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้นักลงทุนไม่กล้าที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เนื่องจากขาดความมั่นคงทางการเมือง จึงส่งผลกระทบต่อการค้าการขาย ภาครัฐจึงได้เข้ามาควบคุม ดูแล และบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับจิราพร มหาอินทร์ (2554, หน้า 51) ได้ศึกษาการดำเนินงานและ

การส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ประสบผลสำเร็จ คือ นโยบายของรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ แก่คนในชุมชน สำหรับการแข่งขันด้านราคา พ่อค้าคนกลาง และการรวมกลุ่มของเกษตรกรอื่น ๆ ที่มีการจัดตั้งกลุ่มแบบ เลื่อนลอยไม่ได้มีการจดทะเบียน เป็นการจัดตั้งกลุ่มเพื่อแสวงหาผลประโยชน์มากกว่าการช่วยเหลือ เกษตรกร ดังนั้น การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางแห่งที่ขาดทุนล้มเหลวล้มเหลว อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งมีการจดทะเบียนถูกต้อง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ตั้งแต่ทำงานเริ่มจากการผลิตยางพาราเอง ชื่อ-ขายเอง และเน้นการมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม ไม่ได้มุ่งเน้นผล กำไร สอดคล้องกับ กษมาพร พวงประยงค์ (2554, หน้า 25) กล่าวไว้ว่าการให้สิทธิในการอนุรักษ์ ดูแล จัดการ แหล่งทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนกับองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้เกิดระบบการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนป้องกันการฉวยโอกาส การช่วงชิง และทำลายล้างจาก คนกลางหรือนายหน้า และการแสวงหากำไรโดยไม่มีขอบเขต สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2551, หน้า 20-21) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งให้เกิดความพอเพียงในระดับกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และชุมชนโดยรวมควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่น ได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลนำความรู้ ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับสำนักงานเกษตร จังหวัดพิษณุโลก(2554, หน้า 45) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางแห่งที่มาจากทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนไม่ได้เกิดจากปัญหาหรือความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง แต่มาจากทะเบียนเพื่อรับการส่งเสริม สนับสนุนด้านเงินทุนจากของหน่วยงานต่าง ๆ และเพื่อหวังกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือจดทะเบียน วิสาหกิจชุมชนเพื่อต่ออายุใบอนุญาตของหน่วยงานราชการ ซึ่งมีได้ประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริง และต่อเนื่อง

2.2 ปัจจัยการบริหารองค์กร

การศึกษาปัจจัยการบริหารองค์กรด้านต่าง ๆ พบว่า ด้านการผลิต และการตลาดมีการผลิตสินค้าที่ เหมือนกันให้ได้คุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งง่ายต่อการควบคุมราคาและการจำหน่าย สำหรับการตลาดเป็นระบบตลาดท้องถิ่น คือ เกษตรกรส่วนใหญ่นำสินค้ายางพาราก่อนด้วยมาขายเอง ณ.ลานจุด รับซื้อที่ทางกลุ่มกำหนดไว้ สอดคล้องกับ กษมาพร พวงประยงค์ (2554, หน้า 25) กล่าวไว้ว่า วิสาหกิจ ชุมชนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาระบบทุน และสวัสดิการของชุมชน เป็นการ สร้างผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมกำกับความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ไม่ใช่เป็นการฉวย โอกาส การผลิตในปริมาณมากและการแสวงหากำไรสูงสุดและสอดคล้องกับ รสดา เวชภูพานิช และ สุมาลี สันติพลวุฒิ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ดี จะทำ ให้ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ซึ่งจะทำได้มี ยอดขายเพิ่มขึ้นและมีการจ้างแรงงานในชุมชนเพิ่มขึ้นด้านการบริหารจัดการ เป็นการบริหารโดยการร่วม ด้วยช่วยกันทำทุก ๆ ด้านให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม แบ่งหน้าที่งานกันตามทีถนัด ปรีกษาหรือกัน ในที่ประชุมรับฝึคชอบในหน้าที่การงานที่ดำเนินการร่วมกัน สอดคล้องกับ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และ

พิทยา ว่องกุล (2550, หน้า 228) กล่าวไว้ว่า ในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะไม่มีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจน เนื่องจากบุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกและกรรมการ การสั่งการการบังคับบัญชา การให้คุณให้โทษจึงไม่มีความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในด้านระบบบุคลากรจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิกมีสัจจะ คุณธรรม และความเสียสละ และสอดคล้องกับอัจฉรา มลิวงค์ และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2554, หน้า 9) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดแผนไทยบ้านแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้านการเงิน ส่วนใหญ่ได้มาจากการถือหุ้นของสมาชิก และเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในอัตราดอกเบี้ยต่ำตามนโยบายภาครัฐที่ให้การสนับสนุน และการจัดสรรผลกำไรจากการขายยางพาราของสมาชิกในแต่ละปี และมีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการ และสมาชิกทุกคน มีส่วนในการตัดสินใจในการบริหารงานร่วมกัน สอดคล้องกับ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล(2550, หน้า 228) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมธุรกิจที่ต้องอาศัยการตลาดจะต้องเริ่มต้นจากนำเงินไปลงทุนทำการผลิต ทำการค้า ได้รายได้กลับมาเป็นเงินก้อนใหญ่กว่าเดิม ในกรณีที่มีกำไร เงินลงทุนในการทำธุรกิจมีมาจาก 3 แหล่ง คือ เงินทุนตนเอง เงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุน จากคนในชุมชนเอง และสอดคล้องกับ จิราพร มหาอินทร์(2554, หน้า 51) ได้ศึกษาการดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน พบว่าการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสามารถระดมทุนได้จากสมาชิกตามจำนวนผู้ถือหุ้น และมีการทำบัญชีรับ-จ่ายด้านการเป็นผู้นำด้านแรงงาน ผู้นำต้องรู้จักคิดบวก รู้จักอดทน และแก้ปัญหาที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ มีความซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม เป็นนักพัฒนา เป็นกลางในองค์กรการตัดสินใจในการดำเนินงานทุก ๆ ด้าน แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มาจากชุมชน และสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเอง สอดคล้องกับ สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2554, หน้า 11-18) กล่าวไว้ว่า ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขยัน มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต และเป็นที่ศรัทธาของสมาชิก ร่วมกันเป็นเจ้าของกิจการ มีความสามัคคี มีความรู้ มีทักษะในการดำเนินงาน และซื่อสัตย์เสียสละเพื่อส่วนรวม ชุมชนสามารถทำกันเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และสอดคล้องกับ อูสา สุทธิสาคร(2554, หน้า 62) ได้ศึกษาการเรียนรู้และการจัดการความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชา ราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้นำชุมชนมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ และใช้ความรู้ฝังลึกที่มีอยู่ผสมผสานกัน เป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การทำวิสาหกิจชุมชนด้านการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิก คือ การมีส่วนร่วมทั้งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันภายในกลุ่มดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม เสมอภาคและเท่าเทียมกัน พึ่งพาอาศัยกัน ตัดสินใจด้วยกัน โดยการลงมติในที่ประชุมเป็นหลัก ให้ความสำคัญที่จะนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายเดียวกันและด้านข้อมูลข่าวสารด้านยางพารา ส่วนใหญ่มาจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุเสียงตามสายจากชุมชนหน่วยงานราชการเกษตรอำเภอ โทรศัพท์มือถือ การประชุมกลุ่มต่าง ๆ ผู้ใหญ่บ้านในท้องถิ่นเกษตรอำเภอ หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล (2550, หน้า 228) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางบวก เช่น การช่วยเหลือเกื้อกูล ประสานความร่วมมือ ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมและ

สร้างสรรค์ความสำเร็จ และสอดคล้องกับ ฟิชเชอร์ (Fisher, 2010) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของสถาบันการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาวิวัลส์ฮิลล์ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิวัลส์ฮิลล์ คือ การมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซื่อสัตย์ และแข็งแกร่ง พนักงาน การเมืองและการสนับสนุนอย่างเพียงพอ เงินทุนที่หลากหลาย และเครือข่ายที่กว้างขวาง และเชื่อถือได้ในทางพันธุกรรมเชิงยุทธศาสตร์ สมาชิกและกรรมการผู้ร่วมทุนของสถาบันการพัฒนาชุมชนควรพิจารณาสรรหาด้านผู้นำและพนักงานที่มีประสบการณ์ในการเพิ่มศักยภาพแนวทางในการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนอย่างพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอเมืองโขงหลวง จังหวัดบึงกาฬ การบริหารงานในองค์กรจะช่วยเหลือกันทุกด้าน เกษตรกรให้ความร่วมมือเสมอและช่วยกันบริหาร การสร้างกลุ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ ไปหากกลุ่มใหญ่ เรื่องการบริหารกลุ่มให้ดี ต้องใช้ความซื่อสัตย์ภายในกลุ่มและการพัฒนากลุ่มไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้กลุ่มมีรายได้ที่ดีขึ้น ต้องมีการเชื่อใจกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน กลุ่มก็จะมีอำนาจต่อรองราคากับบริษัทค้าขายพาราหรือพ่อค้าคนกลางได้สอดคล้องกับ กษมาพร พวงประยงค์ (2554, หน้า 25) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการที่มีอิสระเป็นประการที่สำคัญที่สุดของการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่เป็นจริง วิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการพึ่งตนเอง การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากการจัดการทรัพยากรและผลผลิต แสวงหาและพัฒนาความรู้บนพื้นฐานความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน สอดคล้องกับ อุสา สุทธิสาคร (2554, หน้า 62) ได้ศึกษาการเรียนรู้และการจัดการความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชา ราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าชุมชนมีทุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนได้แก่ ความรู้เดิมที่มีอยู่ในชุมชน ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ไว้วางใจกันของคนในชุมชนทำให้งานในชุมชนเดินหน้าต่อไปได้อย่างประสบความสำเร็จ

3. จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

(SWOT Analysis)การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างพาราถ้ำดิน ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอเมืองโขงหลวง จังหวัดบึงกาฬ ยังใช้องค์ความรู้แบบดั้งเดิม ไม่สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจให้อยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ ขาดความรู้ด้านการบริหารองค์กร ไม่มีความรู้ด้านการส่งเสริมการตลาดที่ต่อเนื่อง และช่องทางการตลาดแคบ อย่างไรก็ตามการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดบึงกาฬได้ให้เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความรู้ทางด้านการบริหารยางพาราให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านองค์ความรู้การบริหารจัดการ การดำเนินงาน การศึกษาดูงาน เพื่อนำ ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภูมิ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2554, หน้า 11-18) กล่าวไว้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน เพื่อเพิ่มพูนภูมิปัญญา และประสบการณ์ด้วยการอบรม สัมมนาศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับ อัจฉรา มลิวงศ์ และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2554, หน้า 9) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทย บ้านแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมีจุดแข็ง คือสมาชิกกลุ่มมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภายใต้การสร้างการเรียนรู้แนวทางการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ชุมชน ส่วนแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์คือ การสร้างองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกและให้สมาชิกในกลุ่มเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมที่สุดเพื่อพัฒนาไปสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน

มีการเสนอแนะด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนว่า ควรปรับปรุงและหาวิธีการดำเนินงานให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน การรับสมาชิกเพิ่ม การอบรมเพิ่มความรู้ การไปศึกษาดูงานนอกสถานที่จากองค์กรที่บริหารงานประสบผลสำเร็จ การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตามวิถีของความพอเพียง การปลูกพืชอื่นทดแทนเพื่อเพิ่มรายได้ สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร(2551, หน้า 20) กล่าวไว้ว่า ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลองเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทยสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับ กฎหมาย อินทว้าง สุพจน์ อินทว้าง และอภิชาตวรรณภัก (2554, หน้า 7)กล่าวไว้ว่า ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น และสอดคล้องกับ อูสา สุทธิสาคร (2554, หน้า 62) ได้ศึกษาการเรียนรู้และการจัดการความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชารอบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ชุมชนมีการจัดการความรู้ด้วยการแสวงหาความรู้ยกระดับและพัฒนาความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ โดยมีรูปแบบการจัดการความรู้หลายรูปแบบ อาทิ การศึกษาดูงาน การจ้างผู้มีความรู้มาสอน การทดลอง และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง วิสาหกิจชุมชนเพื่อการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ตำบลโพธิ์หมากแข้ง อำเภอวังโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก สังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่อาศัยรายได้จากการขายผลผลิตจากยางพาราก่อนด้วย การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตามวิถีของความพอเพียง เจ้าหน้าที่รัฐควรนโยบายของรัฐบาลมาใช้พัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ให้ความรู้ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ให้คำปรึกษาแนะนำการปลูกพืชเกษตรเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ และมีการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง อาจสรุปเป็นรายงานผลการปฏิบัติงานทุก ๆ ปีเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ วางแผนกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินให้มีความยั่งยืน

2. จากการศึกษาพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดินยังใช้องค์ความรู้แบบดั้งเดิม กล่าวคือ มีสมาชิกน้อยและส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ไม่มีความรู้ด้านการบริหารงานวิธีการดำเนินงานจึงเป็นแบบพึ่งพาอาศัยกันมีคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนฝ่ายต่างๆเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่หลักและมีสมาชิกมาช่วยเหลือกันทุกอย่างไม่สามารถแบ่งงานและหน้าที่รับผิดชอบได้ชัดเจน และมีเงินทุนน้อย ไม่สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจให้อยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ ขาดความรู้ด้านการบริหารองค์กร ไม่มีความรู้ด้าน

การส่งเสริมการตลาดที่ต่อเนื่อง และช่องทางการตลาดแคบ จึงควรมีการจัดอบรมหรือศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ และจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ของสมาชิกกลุ่ม เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่เกษตรให้ความรู้ด้านการเกษตร เจ้าหน้าที่ธนาคาร ให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการองค์กร การสร้างเครือข่าย การจัดการตลาด การวางแผนการเงิน ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้ใหม่ๆที่ทันต่อสถานการณ์บ้านเมือง และนำความรู้เหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของพารากลุ่มอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่หลากหลายสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป
2. ควรมีการวิจัยกลยุทธ์การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนสู่การปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะได้กลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์ในการพึ่งพาตนเองของครอบครัว และชุมชน
3. ควรศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้ตรงประเด็น และทันต่อสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กษมาพร พวงประยงค์. (2554). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัญญาณ อินทหว่าง สุพจน์ อินทหว่าง และอภิชาตวรรณภีระ. (2554). การจัดการวิสาหกิจชุมชน. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2551). การฝึกอบรมที่มหาวิทยาลัยในการถ่ายทอดความรู้ เรื่อง วิสาหกิจชุมชน. เอกสารประกอบการสัมมนา, กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- การยางแห่งประเทศไทย. (2558). ก้าวใหม่ยางพาราไทยวารสารยางพารา, 36(3).
- คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยางพาราถ้ำดิน อำเภอบึงโขงหลง. (2567).
- จักริน ยาสมุทร. (2552). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. รายงานวิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราพร มหาอินทร์. (2554). การดำเนินงานและการส่งเสริมศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย จังหวัดปทุมธานี.

- กรุงเทพ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ชาญชัย สุขสกุล. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงประเภทธุรกิจเกษตร ของเกษตรกรผู้ปลูกมะขามเพื่อการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ณัฐวัฒน์ พระงาม. (2555). การจัดการเชิงกลยุทธ์. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2550). วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพลส โปรดักส์.
- แพรวพรรณ วิวันชัย. (2552). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. รายงานวิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รศดา เวชฎาพันธ์และสุมาลี สันติพลวุฒิ. (2555). การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับเศรษฐกิจอาเซียนและการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนสายบัว. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล พลากร สัตย์ซื่อ และอริศรา ร่มเย็น. (2557). การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ให้ระบบสวนยางพารา. รายงานวิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุกัญญา อธิปอนันต์. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ปี 2550. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ส่วนทะเบียนข้อมูลวิสาหกิจ. (2559). ผลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน. เข้าถึงได้จาก <http://www.sceb.doae.go.th/Documents/STC/300956.pdf>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก. (2554). รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่. (2554). รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ .แพร่: กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2554). พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 4. (2558). การจัดทำ SWOT เพื่อการวางแผน. ปทุมธานี: กลุ่มยุทธศาสตร์และแผน สำนักงานศึกษาธิการภาค 4.
- อัจฉรา มลิวงส์ และขจรศักดิ์ วงศ์วิราช. (2554). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนวดแผนไทย บ้านแม่ทะ อำเภอแม่ทะ

จังหวัดลำปาง. ลำปาง: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

อุสา สุทธิสาคร. (2554). การเรียนรู้และการจัดการความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน ของชุมชนบ้าน
ร่องก่อ ตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง. รายงานวิจัยคณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

Barron, J.M. (2003). Local economic development in the post industrial service
economy : manufacturing communities in the ohio river valley. Ph.D.
Dissertation, Philosophy, The Ohio State University.

Fisher, E. (2010). Factors that influence the success of community development corporations:A
Case Study of Price Hill Will. Master of Community Planning, CincinnatiUniversity._